

være blevet pålagt at rydde op efter miljøbeskyttelseslovens regler, men er fraflyttet deres ejendom inden dette skete, efter lovforslaget nu vil kunne påbydes at foretage denne oprydning, uanset at han ikke længere har rådighed over den pågældende ejendom. Et forvaltningsretligt krav om råden over ejendommen, bør efter ministeriets opfattelse ikke stå i vejen for en udmøntning af forureneren betaler princippet - når blot det ansvarsgrundlag, der ligger til grund for de pågældende påbud til forurenere ikke skærpes med tilbagevirkende kraft.

Hensynet til at borgeren i videst muligt omfang bør have mulighed for at kende de retlige konsekvenser af deres handlinger har imidlertid ført til at den nye regel, om påbud uanset mangelen på rådighed, kun kan anvendes i situationer, hvor forureneren havde rådighed over ejendommen på tidspunktet for lovforslagets fremsættelse. Sådanne forurenere kan således fra lovforslagets fremsættelse ikke (længere) frigøre sig fra sin pligt til at efterkomme myndighedernes påbud om undersøgelser og oprydninger ved at sælge sin ejendom.

For nogen bestemmelses vedkommende gør der sig herudover det forhold gældende, at de indholdsmæssigt har karakter af en præcisering af en eksisterende usikkerhed om, hvad der i dag er gældende ret. Det gælder undersøgelsesbestemmelsen i forslagets § 40, hvor en eksisterende - men påanket landsretsafgørelse, har fastslået at gældende ret allerede i dag er således som det nu klart fastslå med den nye bestemmelse og bestemmelsen i § 45 om at påbud til virksomheder er bindende overfor senere driftsherrer.

Følgende bestemmelser i lovforslaget har i varierende omfang karakter af lovgivning med tilbagevirkende kraft:

Lovforslagets § 40, der foreslår et ubetinget ansvar for opfyldelse af påbud om oplysninger og forureningsundersøgelser, finder således anvendelse, uanset hvornår forureningen eller den mulige forurening måtte være sket.

Hvorvidt der kan siges indholdsmæssigt at være tale om lovgivning med tilbagevirkende kraft afhænger af udfaldet af en verserende sag ved Højesteret om fortolkningen af miljøbeskyttelseslovens nuværende § 72. Østre Landsret fastslog således i en dom af 12. december 1997, at miljøbeskyttelseslovens § 72 om undersøgelser kan anvendes på påbud om undersøgelser af jordforurenninger, uanset hvornår den virksomhed, som kan give anledning til forureningen, er foregået (dvs. før bestemmelsens ikrafttræden den 1. januar 1992). Østre Landsrets afgørelse er indbragt for Højesteret.

Såfremt Højesteret stadfæster Østre Landsrets afgørelse indebærer lovforslags § 40 således ingen ændringer i påbudsadgangen i forhold til gældende ret. Hvis Højesteret derimod omgør Østre Landsrets afgørelse, så vil lovforslagets § 40 have tilbagevirkende kraft. Den tilbagevirkende kraft vil imidlertid i givet fald ikke omfatte adgangen til at meddele undersøgelsespåbud overfor private (bortset fra de forsikringsdækkede villaolietanke), idet sådanne påbud efter lovforslagets § 40 alene vil kunne gives, såfremt den private forurener har handlet uforsvarligt eller er omfattede af eksisterende regler om skærpet ansvarsgrundlag. Her vil der derimod, såfremt Højesterets stadfæster Landsrettens afgørelse i ovennævnte sag, kunne blive tale om en indskrænkning af myndighedernes adgang til at meddele undersøgelsespåbud til private i forhold til gældende ret.

I relation til forslagets § 40 om et ubetinget undersøgelsesansvar for virksomheder, skal det bemærkes, at miljøbeskyttelsesloven på nuværende tidspunkt indeholder et generelt princip om forureningsbegrænsning, herunder et princip, hvorefter en virksomhed skal foretage de nødvendige foranstaltninger med henblik på at undersøge følgerne af en eventuel forurening. I praksis indebærer dette princip blandt andet, at virksomhederne, som led i en godkendelse, pålægges en pligt til gennemførelse af et egenkontrolprogram.

Lovforslagets § 48, der foreslår indførelse af et ubetinget forurenersansvar i forbindelse med undersøgelser og oprydninger ved brug af olietanke til boligopvarmning, finder anvendelse for forurenninger, der er sket både før og efter tidspunktet for lovforslagets ikrafttræden, når blot disse først er konstateret efter bestemmelsens ikrafttræden. Da lovforslagets bestemmelse om undersøgelses- og oprydningsspåbud efter et ubetinget forurenersansvar i forbindelse med undersøgelser og oprydninger ved brug af olietanke til boligopvarmning tidligst kan anvendes samtidig med indførelsen af en obligatorisk forsikringsordning, vil bestemmelsen kunne siges at være til fordel for boligejeren, idet vedkommende får en forsikringsdækket undersøgelse og oprydning.

Lovforslagets § 44, stk. 1 om, at påbud efter lovforslagets § 40 (undersøgelsespåbud) og § 48, stk. 4 om, at påbud efter forslagets § 48 kan meddeles trods forureners/tankejerens manglende rådighed over ejendommen på påbudstidspunktet, er også en gennemførelse af et forslag fra et flertal af Jordforureningsudvalget. Dog er den foreslåede § 44 mindre vidtgående end Jordforureningsudvalgets forslag, idet bestemmelsen kun kan anvendes i situationer, hvor forurenere-